

Список літератури

1. Гегель Г. В. Наука логики. В 3 т. Т. 1 / Г. В. Гегель. — М. : Мысль, 1970. — 501 с.
2. Омар Хайям. Рубаи. Перевод с таджикского (фарси) / Хайям Омар. — М. : ГИХЛ, 1961. — 99 с.
3. Омар Хайям. Рубаи / Хайям Омар. — М. : Изд-во ЭКСМО, 2004. — 352 с.
4. Омар Хайям и персидские поэты X–XVI веков. В переводах И. И. Тхоржевского, академика Ф. Е. Корша и других русских переводчиков XIX — начала XX века / Хайям Омар. — М. : РОСССА, 2009. — 415 с.
5. Философская энциклопедия. Т. 2. — М. : Советская энциклопедия, 1962. — 576 с.

Надійшла до редколегії 20. 03.2013 р.

УДК 130.2 : 141.[331+339]

А. Т. ЩЕДРІН

ЧЕННЕЛІНГ ЯК КУЛЬТУРНА ПРАКТИКА ДОБИ ПОСТМОДЕРНУ: ГЕОКОСМІЧНІ ВИМІРИ

Розглянуто: ченнелінг як феномен руху «Нью Ейдж»; засади відтворення ченнелінгу в постмодерному соціокультурному просторі; феноменологія ченнелінгу як культурної практики; з'язок ченнелінгу з масовою культурою.

Ключові слова: ченнелінг, «Нью Ейдж», культурна практика, соціокультурний простір, космізація, геокосмізм, позаземний розум, Книга Урантії, «Жива Земля».

Рассмотрены: ченнелинг как феномен движений «Нью Эйдж»; основы воспроизводства ченнелинга в социокультурном пространстве постмодерна; феноменология ченнелинга как культурной практики; связь ченнелинга с массовой культурой.

Ключевые слова: ченнелинг, «Нью Эйдж», культурная практика, социокультурное пространство, космизация, геокосмизм, внеземной разум, Книга Урантии, «Живая Земля».

In clause is considered channeling as a phenomenon of movements «New Age»; bases of reproduction of channeling in sociocultural of space of contemporary; phenomenology of channeling as cultural practice; communication of channeling with a masscult.

Key words: channeling, «New Age», cultural practice, sociocultural of space, spacing, geospacing, extra-terrestrial intelligents, the Urantia Book, «the Alive Earth».

У черговий раз людство опиняється в ситуації зміни цивілізаційного типу розвитку, незважаючи на який докорінно змінюється цілісний механізм відтворення суспільного життя, механізмів культуротворення, що склалися протягом попереднього тривалого часу. Глобалізація як процес, що визначає характер сучасної епохи, супроводжується збільшенням соціокультурного «навантаження» на всі соціальні інститути, що формувалися протягом останніх століть і навіть тисячоліть. Суттєвою ознакою часу є очевидний дисонанс між загостренням численних глобальних проблем сучасності, з одного боку, а з іншого — браком реальних важелів (об'єктивних і суб'єктивних)

для їх вирішення. Одна з парадоксальних граней глобалізації — загальна криза раціоналізму, ознакою якої є збільшення окультно-містичних течій, відтворення густої мережі вторинних (натуралістичних і соціотехнічних) міфів, що постійно взаємодіють між собою та іншими формоутвореннями світоглядної природи. Внаслідок цих взаємодій посилюється релігійно-світоглядний синкретизм, який є специфічним відлунням настанови на плюралізм культурного життя доби постмодерну, виникають феномени ньюейджерівської релігійності¹, подальший розвиток яких потенційно здатний поставити під сумнів перспективи тих конфесій, що визначають обличчя сьогодення, формуються, видозмінюються і переходять у латентний стан притаманні їм напрочуд дивні картини світу. Одним з проявів означених процесів є «чнелінг» (від англ. channel — «канал»), який пертворився на поле взаємодії різноякісних культурних трендів, суперечливих процесів, пов'язаних не тільки з ірраціоналізацією, архаїзацією, але й із сайєнтифікацією та космізацією, якої не може позбутися сучасна глобалізована культура².

Тенденції становлення нового світобачення формуються, зазвичай, у контексті явищ культури периферійного характеру, які, знову ж таки, зазвичай недооцінюють або ігнорують носії офіційної, домінуючої культури; у цьому контексті заслуговують на увагу численні українські, а також зарубіжні видання — «Затерянные миры» (Київ), «НЛО. Калейдоскоп» (Санкт-Петербург), часопис «Мировой ченнелінг: духовные сообщения» (Москва) та ін.

У глобалізованому соціокультурному просторі сьогодення ченнелінг має своєрідну розвинуту інфраструктуру. Її елементами є об'єднання ченнелерів, активна видавнича діяльність, репрезентації у Всесвітній Мережі. Наприкінці ХХ — початку ХХІ ст. в мережі Інтернет були створені сайти Духовної Групи «Храм Вогняного Світла», відкритої групи «Зоряний Шлях», «Групи Світла», «Російський канал до пробудження. Ченнелінг» та ін³. Крім того, в кіберпросторі створені численні електронні бібліотеки езотеричної літератури, де

¹ «Нью ейдж», «New Age», «Новий Вік» — сукупність філософсько-релігійних рухів, що в черговий раз відтворилися у 80-х рр. ХХ ст.; їх світоглядними закладами є ідея «нового віку» як якісно нового періоду в еволюції людства (на відміну від попереднього, «невдалого», «пропащого»); актуалізація давніх релігійно-філософських учень Вед, єгипетського герметизму, гностиків, Каббали; вчення Е. Сведенборга, Г. Д. Торо, спиритизм, теософія та ін.; адепти ньюейджерівської релігійності пропонують людству перспективи буття в єдності тілесного, ментального начал; розробляють нетрадиційні технології трансформації свідомості, пропонують оздоровчі як фізичні, так і психічні практики, сприяють поширенню натурфілософських, натуралістичних міфів і генетично споріднених форм.

² Приблизним аналогом цього терміна в семантичному полі української і російської культури є «контактерство».

³ Їх огляд даних у праці : [28, с. 151–152.].

важливе місце посідають документи, створені й уведені до обігу ченелерами або їх попередниками [6; 24]. З останніх набули поширення «Книга Урантії» (The Urantia Book), а також сайти, де розміщені матеріали її критиків і шанувальників [9]. Загальні й спеціалізовані сайти — важлива складова емпіричної бази дослідження ченнелінгу як цілісного соціокультурного феномену, в якому відбиваються суперечливі процеси космізації культури. Космізація наукового пізнання, всієї культури зумовлює новий, космічний погляд на Землю, її звязки з Космосом. Відповідно до цього і ченнелінг набуває геокосмічних вимірів, у ньому відкрився «канал» Матері Землі (Гайї) в особі Пеппер Льюїс (Буенос-Айрес, Аргентина) [16].

В українському сегменті глобалізованого соціокультурного простору набувають поширення книги із ченнелінгу як культурної практики; з 1991 р. в київському видавництві «Софія» за означеною тематикою вийшла друком 51 книга; зокрема, двічі видавалася серія «Ченнелінг» (збірники I–XVI) [21], існувала серія «Контакт» [4; 13].

Ченнелінг як динамічний соціокультурний феномен, складова ньюейджерівської релігійності, привертая увагу культурологів, філософів і публіцистів, релігієзнавців, теологів та езотериків, психологів, про нього пишуть журналісти, блогери й ін. [5; 10; 15; 17; 20; 21; 27; 28]. Становлять інтерес міркування фахівців щодо загальної класифікації феноменів сучасного «екзо-езотеризму», які утворюють цілісний «культурний ряд» і визначення місця в ньому ченнелінгу. Саме тому важливими, ледь не провідними, є «нові одкровення від вищих духовних сутностей, що передаються через посередників-провідників під час сеансів ченнелінгу» [15, с. 39, 40]. Структурування ченнелінгу відбувається протягом останньої чверті XX ст., всередині нього виокремлюються три підгрупи.

Мета дослідження. Перша з них переконливо відбиває тренди в розвитку культури, пов'язані з її космізацією, оскільки до неї зазвичай належать послання представників вищих космічних цивілізацій: Кассіопеї, Плеяд, Сиріуса та ін. Ці свідчення є показниками, індикаторами процесів космізації сучасної культури, які безпосередньо впливають на другу підгрупу, репрезентовану вченнями «Піднесених Учителів» (махатм із вчення теософії, Агні Йоги тощо), хронотоп буття яких починає сягати далеко за межі Землі і які дедалі більше набувають ознак галактичних прогресорів, що працюють над безнадійним завданням удосконалення людства. До третьої категорії належать невизначені безтілесні сутності — ангели, а також безіменні духи; їх перелік розширився завдяки долученню до нього Землі, яка вважається Планетою-Особою, з якою людству можливо і необхідно встановити доброзичливі контакти. Зазначені нові моменти в структуруванні ченнелінгу надають йому геокосмічних вимірів, вивчення яких є метою дослідження.

Дослідження генези ченнелінгу в сучасній формі дозволяють з'ясувати механізми культуротворення, які функціонують

у підвалинах нової, ньюейджерівської релігійності. Насамперед, ченнелінг віддзеркалив суперечливі процеси, пов'язані із сайєнтифікацією і космізацією культури [28].

Зокрема, активні процеси сайєнтифікації ченнелінгу відбуваються завдяки взаємодії численних вторинних (натуралістичних і соціотехнічних) міфів, елементів різноякісних картин світ, що були домінантними в попередні періоди, вірувань і марновірств, що рухаються в соціокультурному просторі сьогодення за своїми вибагливими і непередбачуваними траєкторіями. Входження означених складових до доктринальних засад ченнелінгу й інших генетично споріднених строкатих окультно-містичних течій постмодерної природи є багатовимірним процесом, який визначається взаємодією соціокультурних трендів. Він, передусім, є складовою, чинником, розвинутою субдомінантою ширшого процесу — формування засад нової релігійності, нового, сайєнтифікованого окультизму, релігій «Нової Ери», який розгортається у край збуреному, «мозаїчному» конфесійному просторі¹.

Невипадковою є також космізація релігій «Нової Ери», яка відбувається докорінну зміну хронотопу буття земної цивілізації. Загальним виявом космізації культури стає не тільки розширення діяльності людства за межі Землі як планети, як астрономічної визначеності², але й докорінна зміна моделі світу, яка є граничною підвалиною кож-

¹ Ще на початку ХХ ст. формування такого простору, на відміну від попередніх епох, здавалося неймовірним. Порівняльний аналіз пізньої Античності, з одного боку, «надвечір'я» Нового часу — з іншого, дозволило у свій час відомому французькому історика Францу Кюмону дійти цікавих висновків. «Припустимо, що в сучасній Європі віруючі залишили б християнські храми, щоб припасти до стоп Аллаха чи Брахми, дотримувати повчань Конфуція або Будди, погоджуватися з максимами синто; уявимо собі величезну мішанину з усіх народів світу, в гуштині якої арабські мулли, китайські вчені, японський бонзи, тибетські ламы й індуські пандити водночас проповідували б фаталізм і приреченість, культ предків і обожненого правителя, песимізм і звільнення через знищення; при цьому всі ці жерці зводили б у наших містах храми екзотичної архітектури і робили в них свої обряди. Ця картина, що, можливо, стане реальністю в майбутньому, надає нам точне уявлення про той релігійний хаос, у якому борсався стародавній світ до Костянтина» [11, с. 243]. Те, що здавалося неймовірним з точки зору просвітницьких раціоналістичних світоглядних домінант, доба постмодерну зробила дійсністю.

² Космізація культури — процес тривалий, але транзитивний за своїм змістом. Його кінцевим результатом має стати перетворення буття людини на космічне, розширення екосфери буття «людини розумної» завдяки утворенню самостійних осередків у межах принаймні Сонячної системи. Новими локусами буття мають стати Місяць, Марс, Венера. Для перетворення останньої на одне з автономних вогнищ людської цивілізації майбутнього повинна стати розробка технологій її терраформування. Означені заходи з розширення екосфери людини не є самоціллю, оскільки спрямовані на підвищення стійкого розвитку людства, гарантування якщо не соціального безсмертя, то принаймні розширення часових вимірів буття людства до геологічного і навіть астрономічного.

ного хронокультурного таксону світової культури. Кожна із зазначених моделей, що функціонують у різні епохи, визначає не тільки місце людини у світобудові, впливає на формування основного світоглядного відношення «Людина ↔ Світ», але й визначає коло кторів світобудови, межі, форми, спрямованість їх активності, характер комунікативних технологій з ними і відповідних культурних практик, у яких вони набувають утілення.

У підвалинах архаїчного світогляду функціонувала тришарова (багатошарова) модель світобудови, всі «поверхи» якої поєднувало Світове Дерево, а людина була одним із кторів одного зі світів. «Поряд» з нею, «над» і «під» нею мешкали інші розумні істоти, середовище буття яких зумовлювало вихід за межі антропоєкологічної визначеності людини і подальше зростаюче розходження з нею¹. Означена модель світу була онтологічною основою культурних практик спілкування людини з іншими кторами Міфологічного Універсуму; одна з них — шаманізм — була не тільки попередницею, але й безпосередньо пов'язана з генеозо ченнелінгу в сучасній формі [14]. Саме він став одним із джерел міфологічного космізму, притаманного ченнелінгу як релігійно-філософському вченню.

У контексті теїстичного світогляду функціонує широкий спектр моделей світобудови і відповідно діючих у їх контексті кторів. Діапазон цих моделей сягає від геоцентричної, акосмічної моделі світу, успадкованої християнством від епохи Античності до грандіозних побудов індуїстської космології. Рецепція системи Арістотеля-Птолемея продукувала уявлення про латентно дуалістичних персоналізованих кторів світобудови — носіїв добра і зла, — з онтологічною асиметрією в сторону першого. Ця модель органічно продукувала соціокультурні технології, стійкі культурні практики вшанування Доброго Розуму і боротьби зі злим та його носіями, послідовним уособленням яких стає діяльність інквізиції в епоху Середніх віків і Відродження. На межі офіційної культури й культурного андеґраунду перебувала практика візіонерства, яка мала суттєві точки дотику із сучасним ченнелінгом [19].

Орієнтальна субдомінанта постмодерної культури не тільки помітно посилила культурний тренд ченнелінгу. Змінена геометрія соціокультурного простору уможливила і рецепцію не тільки постнекласичних уявлень про позаземні цивілізації, але й образів інопланетян, створених масовою культурою, уявлень про їх актуальну присутність у нашому сьогоденні. Актриса Сигурні Уївер, яка знімалася в численних фантастичних триллерах, переконана в тому, що контакти землян та інопланетян відбуваються регулярно, але уряди Землі приховують їх [29]. Із цієї точки зору становить інтерес, наприклад, і сайт ZetaTalk, який презентує себе як «унікальну сторінку

¹ Невипадково образи мешканців Міфологічного Універсуму набувають чергової «реінкарнації» в кінематографі [3].

Інтернету, яку можна вважати інформаційним каналом інопланетних рас» [11]. Він містить значний обсяг інформації, джерелом якої декларуються «Зети» (gray — сірі), відповіді на запитання, поставлені їх емісаром Ненсі. У культуротворчому плані звернення до образу «зетів» є показником здатності ченнелінгу асимілювати у власну модель світу й уфологічних концептів, котрі широко репрезентовані й у друкованих виданнях, які перетворилися на частину повсякденного життя сучасної людини [30].

Ченнелінг активно взаємодіє з трендами масової культури, що утворилися внаслідок її космізації протягом ХХ ст. Зокрема, йдеться про актуальну присутність на Землі представників ПЦ. «Окрім планети Земля, в нашій Світобудові існують інші населені планети, які входять до складу Позаземних Цивілізацій. Представники цих цивілізацій мають можливість спілкуватися із землянами і передавати їм важливу інформацію про те, як влаштовані інші світи, які проблеми виникають перед їх мешканцями і чим вони можуть допомогти землянам» [7].

Серед локусів буття зазначених «сутностей» у субкультурі ченнелінгу привілейованим вважається сузір'я Плеяд. Саме його посланням у ментальному просторі Землі належить підвищена активність. Прибічники ченнелінгу як цілісної філософсько-релігійної течії визнають, що найглибше і найпослідовніше плеядеанські мегафізичні вчення викладені в книгах Барбари Хенд Клау і Барбари Марсиніак [18]. Поряд з оглядом генотипів Галактичної Родини (яка містить мешканців не тільки Плеяд, але й Ліри, Веги, Оріона та ін.), оповідями про контакти різних культур Землі з прибульцями з Космосу в різні епохи минулого і нині, в ученні ченнелінгу не можна не помітити віддзеркалення екологізації сучасної культури, виникнення імагінативного мосту між ним й міфологемою «Жива Земля» («ЖЗ»-міфологема) [23; 24]. Унаслідок взаємодії означених трендів у розвитку культури сам ченнелінг набуває нових, геокосмічних вимірів. «...Земля зчитує ваші думки, — стверджує Б. Марсиніак. — Вона — жива біологічна сутність, вірніше, збір сутностей. Земля жива». Земля «має потребу у вас так само, як ви маєте потребу в мільярдах бактерій, що живуть усередині вашого фізичного тіла і функціонують без вашого усвідомленого втручання» [13, с. 119]. У свою чергу, і ченнелінг, і «ЖЗ»-міфологема є показниками архаїзації світоглядної свідомості суспільства.

Кількість «каналів», що контактують з Плеядами, не обмежується означеними персоналіями і постійно збільшується; не в останню чергу цьому сприяє специфіка мережевого простору як важливої складової глобалізованого. Протягом багатьох років ченнелінг активно практикувала англійська письменниця Мері Хоуп — автор численних книг із кельтської, грецької, єгипетської й «атлантичної» магічної традицій. Згодом вона стала «каналом» для двох рас із іншого простору-часу — «левиних людей» і «кристалічних людей». Крім

того, коло співбесідників Мері Хоуп помітно розширилося також завдяки спілкуванню з духами Землі, інших планет Сонячної системи і самого Весівту¹.

Ченнелінг, як помітний феномен релігій ньюейджерівського напрямку, підпорядковується загальним закономірностям культуротворення. Тренд, який створюється ним у соціокультурному просторі, репрезентований численними артефактами різної природи — групами ченнелерів, семінарами, публікаціями, мережевою активністю, електронними бібліотеками тощо. Але для перетворення окремого тренду розвитку культури на доміную або субдоміную в тому чи іншому локусі соціокультурного простору потрібне формування власної «соціокультурної ретроспекції», репрезентація себе феноменом, який є завершенням змістовного, загальноновизнаного «культурного ряду».

Однією із суттєвих ознак філософсько-культурологічних ретроспекцій прибічників ченнелінгу є цілеспрямовані й постійні твердження про те, що таке явище, як ченнелінг, існувало завжди. Більше того, без нього у світі не виникло б жодної релігії. Віддаленими попередниками ченнелінгу вважають шаманів, а згодом і творців Вед, Біблії та Корану [5]. Одними з найближчих до нас у часі попередників ченнелінгу є спиритизм і теософія. Звернення до них прибічників ченнелінгу зумовлене не тільки певною «функціональною спорідненістю», — як і ченнелінг наприкінці ХХ — початку ХХІ ст., вони надавали «канали зв'язку» надлюдським сутностям у секуляризованому світі з другої половини ХІХ ст. Крім того, як і спиритизм із теософією, ченнелінг є релігією Безперервного Одкровення, що надає йому можливості корегування, трансформації відповідно до нових соціокультурних реалій догматичних інтерпретаційних схем персоналістичних традиційно-доктринальних релігій доби цивілізації [26].

Звісно, тлумачення ченнелінгу як «прокладання каналу», по якому люди отримують інформацію «іззовні», надавало йому неабиякої світоглядної гнучкості й додаткової соціокультурної динаміки; він стає переконливим виявленням релігійного синкретизму, притаманного всім епохам глибинних соціокультурних трансформацій. Водночас синкретичний характер ченнелінгу зумовлює виникнення певної «зони напруження» в стосунках між прибічниками означеного вчення і традиційно-доктринальними релігіями. Деякі церкви, зокрема християнські, рішуче протистоять йому [17].

Раціоналізовані побудови прибічників ченнелінгу, образний ряд, притаманний свідченням самих ченнелерів, наочно тяжіють до фантастики як культурної практики доби модерну і постмодерну. Різниця полягає лише в тому, до яких саме зразків схиляється ктор — до масової чи елітарної, інтелектуальної фантастики. Попри

¹ Інформація від цих «сутностей» і за змістом є своєрідною світоглядною амальгамою з елементів сучасних наукових теорій і з найдавніших езотеричних учень, викладена в збірці «Учение Сириуса. Ченнелинг V» [22, кн. V].

намагання письменників-фантастів переконливо змалювати у своїх творах позаземний або позалюдський розум, прибічники ченнелінгу вважають, що останній завжди був присутній на Землі. Цим розумом є Старші Брати людства. Серед них багато знайомих імен «прогресорів»: це і Ра, й Афіна, і Птах, і Архангел Михайло, і Майтрейя, і Сен-Жермен, і Ель Морія, і Кут Хумі, і багато, багато інших¹. «Канали» спілкування з ними зазнали також потужних процесів космізації.

Саме під впливом цього процесу боги і герої, чарівники й мудреці Землі набули нового образу, відповідно до нового хронотопу буття людства, його космічних вимірів — працівників Галактичної Ієрархії Світла, захисників і керманічів еволюції людини. Усі вони уособили здатність езотеричного знання «унікальним чином поєднувати схильність до архаїчного міфологічного мислення з відкритістю до всього нового. Ця відкритість, з одного боку, руйнує традиційні погляди, але з іншого, слугує лише матеріалом для подальшої трансформації інтерпретаційних схем. Динамічна пластичність езотеричного знання в його протистояннях із екзотеризмом вигідно контрастує з декларативною спрямованістю до незмінних зразків «золотого» минулого й опорою на непорушні авторитети» [15, с. 84, 85].

Гнучкість інтерпретаційних схем реальності, запропонована ченнелінгом, дозволяє долучити до кластера феноменів, які утворюють його субстрат, «тіло», девіантні наукові, псевдонаукові, білянаукові концепти різної природи і спрямування. Зокрема, йдеться про «Книгу Урантії» (The Urantia Book), записану в 1934–1935 рр. кількома людьми, котрі побажали залишитися невідомими. Вона була продиктована, згідно з їх твердженнями, численними надлюдськими сутностями; перекладена російською мовою, нині широко репрезентована в Мережі [8]. Ця книга була спробою сформулювати нове ставлення до історії і структури Всесвіту, походження, історії і долі людства. «Книга Урантії» складається зі 196 частин, усього в ній 2097 сторінок. Шанувальники вчення, пов'язаного з Книгою, стверджують, що техніка, за допомогою якої складові «Книги Урантії» передані людям, раніше не була відома на Землі. Видано Книгу лише в 1955 р. групою ентузіастів, котрі створили спеціальний фонд, який, у свою чергу, відкрив відділення в багатьох країнах світу. Нині Книга має десятки тисяч шанувальників, серед яких багато інтелектуалів і навіть фахових учених, її поширюють в усьому глобалізованому соціокультурному просторі. Попри це не припиняється також і її критика, як фахівцями, так і на форумах [10, с. 228-231; 18; 21].

«Книга Урантії» запропонувала цілісну і, головне, наочну картину Всесвіту, що намагалася поєднати науку, філософію і релігію в рамках єдиної космологічної системи. Вона адресована послідовникам

¹ Пошуку доказів існування Піднесених Учителів багато років свого життя присвятив американський окультист Гай Баллард (1878 — 1939), здобутки якого містяться в кластері ченнелінгу.

усіх релігій, але велика частина Книги є, по суті, узгодженою і розширеною версією християнської картини світу. Вона суперечить деяким книгам Біблії і стверджує, що ці книги були перекручені. Традиційна релігійна картина світу, притаманна християнству, «надбудовується» новою інформацією. «Урантія» — це космічна назва Землі, яка є однією з 10 млн населених планет нашого Всесвіту, Небадону; разом з іншими аналогічними системами він складає супервсесвіт — Орвонтон. Орвонтон, у свою чергу, — лише одна із семи частин Великого Всесвіту, Хавони. Істоти, що є справжніми авторами «Книги Урантії», походять із різноманітних частин Великого Всесвіту.

Серед елементів, наявних у субстраті ченнелінгу, є екологічне вірування, соціокультурна міфологема «Жива Земля», котра відбиває занепокоєння перед загрозою екологічної катастрофи, яка насувається на людство, а також усвідомлення вичерпаності техніко-технологічного шляху, що склався протягом останніх століть [1; 2]. Гіпотеза «Геї», висунута англійським ученим, інженером і мислителем Дж. Лавлоком у 70-90-х рр. XX ст., надала імпульсу для розробки сучасного варіанта системної організмичної науки про Землю — геофізіології (теорії Геї). «Можливо, — вважає А. Б. Казанський, — геофізіологія із часом і стане тією синтетичною біосферною наукою, про створення якої В. І. Вернадський мріяв ще півстоліття тому» [8].

Можливо, стане. Але вже сьогодні її прибічники основуються на тому, що Земля є Планетою-Особою, з якою людству можна і необхідно встановити і підтримувати діалог; ними поширюється інформація щодо технологій діалогу з планетою та їх змісту. І теза про діалог долучає цю міфологему до русла ченнелінгу. Водночас одним з наслідків залучення міфологеми «Жива Земля» до субстратних засад ченнелінгу, його тренду в постмодерній культурі, є розширення геокультурних таксонів його існування. Наприкінці XX ст. розпочалася діяльність Пеппер Льюїс (Perper Lewis, Буенос-Айрес, Аргентина), яку в субкультурі ченнелінгу вважають всесвітньо відомим автором, учителем і «каналом» Матері Землі (Гайї)¹. «Гайя — Мати Земля, — стверджує П. Льюїс — це чуттєвсьвідомість, сутність, душа планети Земля. Сутність Гайя оживляє планету, наділяє її призначенням і робить можливим життя на Землі. Для планети вона є тим самим, що наша душа є для нас — нефізичне чисте самоусвідомлення, живе і пробуджене» [16].

Ченнелінг як украй складний, багатовимірний соціокультурний феномен виявляє суттєві закономірності культуротворчих процесів минулого і сьогодення. Він — віддзеркалення релігійно-світоглядного синкретизму, який є специфічним відлунням настанови на плюралізм культурного життя доби постмодерну, одним з феноменів ньюейджерівської релігійності.

¹ Пеппер Льюїс є автором численних аудіопрограм, чотирьох книг у серії «Говорит Гайя»: «Одна десятая бесконечности», «Мудрость для Пробуждающегося Человечества», «Решения для Маленькой Планеты» у двох томах.

Список літератури

1. Арманд А. Д. Эксперимент «Гея» — проблема живой Земли [Электронный ресурс] / А. Д. Арманд // Работа выполнена в Институте Географии. Электрон. текст. дан. [Б.м.], 2001. URL: www.theosophy.ru/lib/gaia.htm (дата звернення: 05.12.2012). — Назва з екрана.
2. Арманд А. Д. Иерархия информационных структур мира / А. Д. Арманд // Вестник РАН. — 2001. — Т. 71. — № 9. — С. 797–805.
3. Где можно скачать книги, созданные по мотивам фантастической саги «Звёздные войны»? [Электронный ресурс] // Сайт genon.ru.. Электрон. текст. дан. [Б.м.], 2012. URL: <http://www.genon.ru/GetAnswer.aspx?qid=4d49402b-1050-4db5-8181-d3c92bf2bc9b> (дата обращения: 15. 08. 2009). — Назва з екрана.
4. Гуань-Инь А. Наследие Плеяд. Пробуждение энергии Ка / Амора Гуань-Инь; пер. с англ. С.Тригуб. — К. : «София»; М. : ИД «Гелиос», 2003. — 384 с. («Контакт»).
5. Добрина Н. А. Ченнелинг. Помощь Высших сил [Электронный ресурс] // Электрон. текст. дан. [Б.м.], Фикшнбук, 2009. URL: http://fictionbook.ru/author/litagent_ripol/chenneling_pomosh_viysshih_sil/read_online.html?page=1-12 (дата звернення: 20. 12. 2012). — Назва з екрана.
6. Ефимов Г. Библиотека «Куб» / Г. Ефимов, В. Никонов [Электронный ресурс] // Куб — электронная библиотека. Электрон. текст. дан. [Б.м.], [Б.г.]. URL: <http://artmagik.ru/index.php/links/link/4-kub-alektronnaja-biblioteka/>; Ченнелинг. URL: <http://www.koob.ru/channeling/> (Дата обращения 24.12.2012). — Назва з екрана.
7. Звёздный Путь. Открытая группа. [Электронный ресурс] // Электрон. текст. дан. [Б.м.], 12. 04. 2011. URL: <http://subscribe.ru/group/zvuozdnyij-put/361465/> (дата звернення: 22.11.2012). — Назва з екрана.
8. Книга Урантии. Полный канонический текст [Электронный ресурс] // Электрон. текст. дан. [Б.м.], Август, 2009 г. URL: <http://www.sir35.ru/BOOK/index.html> (дата обращения: 28.12.2012). — Назва з екрана.
9. Кэрролл Р. Т. Энциклопедия заблуждений: собрание невероятных фактов, занимательных обманов и опасных поверий / Роберт Т. Кэрролл; Пер. с англ. — М. : Издательский дом «Вильямс», 2005. — 675 с.: ил.
10. Кюмон Ф. Восточные религии в римском языке. / Франц Кюмон ; пер. с франц. А. П. Саниной. — СПб. : Издательская группа «Евразия», 2002. — 352 с.
11. Лесовский М. ZetaTalk [Электронный ресурс] // Архив TarraNova. Электрон. текст. дан. [Б.м.], 1999. URL: <http://tarranova.lib.ru/authors/t/trofimov/con01.htm> (дата звернення : 20.12.2012). — Назва з екрана.
12. Марсиниак Б. Земля. Плеядианские ключи к Живой Библиотеке / Барбара Марсиниак ; пер. с англ. — К. : «София»; М. : ИД «София», 2003. — 320 с.
13. Медоуз К. Шаманский опыт: Практическое руководство по современному шаманизму / К. Медоуз ; пер. с англ. — М. : ФАИР-ПРЕСС, 1999. — 320 с.
14. Мистико-эзотерические движения в теории и практике. Проблемы интерпретации эзотеризма и мистицизма: Сб. материалов Третьей междуна-родной научной конференции / С. В. Пахомов (ответственный редактор) ; Ю. Ю. Завгородний, С. В. Капранов. — СПб. : РХГА, 2010. — 288 с.
15. Официальный сайт Пеппер Льюис (PEPPER LEWIS) — [Электронный ресурс] // Ченнелинг Гайи (Гея, Гая, Гайя, Гаия, Gaia) — Мать Земля (Дух

- Земли). Електрон. текст. дан. [Б.м.]. URL: <http://www.pepperlewis.ru/> (дата звернення: 27.11.2012). — Назва з екрана.
16. Питанов В. Оккультизм и псевдооздоровительные практики. Ченнелинг: «канал» или «сточная канава»? [Электронный ресурс] / Виталий Питанов // Миссионерско-аполлогетический проект «К истине». Електрон. текст. дан. [Б.м.], 2001-2011. URL: http://www.k-istine.ru/occultism/occultism_pitanov-02.htm (дата звернення: 05.08.2012). — Назва з екрана.
 17. Re : Ченнелинги из инета [Электронный ресурс] // ФОРУМ ПЛЕЯДЫ / СТОЖАРЫ. Електрон. текст. дан. [Б.м.], 2000, 2002, 2005, 2007. URL: <http://pleiadesstozhary.4admins.ru/viewtopic.php?f=30&p=631> (дата звернення: 26.12.2012). — Назва з екрану.
 18. Сухов А. А. Феномен визионерства в творчестве Олдоса Хаксли / А. А. Сухов // Известия Уральского государственного университета. — 2007. — № 49. — С. 278–288.
 19. Фатюшин В. Осторожно: Ченнелинг! [Электронный ресурс] Владислав Фатюшин // Мир Анубиса «Аномальные новости». Електрон. текст. дан. [Б.м.], 2001-2011. URL: <http://anubis.sokrytoe.com/7696-ostorozhno-chenneling.html> (дата звернення : 24.12.2012). — Назва з екрана.
 20. Ченнелинг [Электронный ресурс] // Энциклопедия заблуждений. — Библиотека Скептика. Електрон. текст. дан. [Б.м.], Февраль 14, 2012. URL: <http://skepdic.ru/chenneling> (дата звернення: 02.12.2012). — Назва з екрана.
 21. Ченелинг I — XVI. Галактическая Семья: [сб. материалов]; Пер. с англ. : С. Грабовецкий, В. Ижакевич, И. Митрофанова. — К. : «София», 1999.
 22. Ченнелинг. Послания Старших Братьев человечества. Плеядеанцы отвечают на вопросы. Сущности, окружающие вас. [Электронный ресурс] // Сайт «СВЕТ — ВСЕМ! — Учения Владык». Електрон. текст. дан. [Б.м.], Последняя редакция сайта — 29.11.2010г. URL: <http://svetra.ru/index.html> (дата обращения: 21.12.2012). — Назва з екрану.
 23. Щедрін А. Т. Міфологема «Жива Земля» в контексті «вторинної» міфотворчості: (соціокультурні аспекти) / А. Т. Щедрін // Культура України: зб. наук. пр. / Харк. держ. акад. культури. — Х. : ХДАК, 2005. — Вип. 15. — С. 27–47.
 24. Щедрін А. Т. Міфологема «Жива Земля» як феномен «вторинної» міфотворчості: (напрямки еволюції у світоглядній свідомості сьогодення) / А. Т. Щедрін // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Сер. : «Теорія культури та філософія науки». — Х., 2005. — № 660. — С. 75–85.
 25. Щедрин А. Т. Философско-культурологический анализ спиритизма в творческом наследии Т. И. Буткевича / А. Т. Щедрин // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. № 980. Сер. : «Теорія культури та філософія науки». — Х., 2011. — Вип. 47. — С. 174–185.
 26. Щедрин А. Т. Ченнелинг: метаантропологические установки как показатель космоизации религиозного сознания / А. Т. Щедрін // Роль науки, релігії та суспільства у формуванні моральності особистості. Релігійні цінності як фактор формування соціальної ідентичності. Матеріали

- XXVIII Міжнар. наук-практич. конф. 26 листоп. 2010 г. — Донецьк, 2010. — С. 35–39.
27. Щедрін А. Т. Ченнелінг як індикатор динаміки постмодерної релігійності: філософсько-релігієзнавчі, культурологічні виміри / А. Т. Щедрін // Культура України: зб. наук. пр. / Харк. держ. акад. культури. — Х. : ХДАК, 2013. — Вип. 40. — С. 150–160.
28. «НЛО. Калейдоскоп». — СПб. — 2013. — № 4 (749). — С. 24.
29. «Затерянные миры». — К., 2013. — №2 (155). — С. 12.

Надійшла до редколегії 15.03.2013 р.

УДК 113/119:001.83(477)

О. С. АКИМЕНКО

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ УНІВЕРСАЛІЙ КОСМІЗМУ В УКРАЇНСЬКОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Досліджуються особливості артикуляції фундаментальних положень філософсько-культурологічної концепції космізму в українському науковому дискурсі.

Ключові слова: українська культура, космізм, науковий дискурс, вітчизняні вчені-природознавці

Исследуются особенности артикуляции фундаментальных положений философско-культурологической концепции космизма в украинском научном дискурсе.

Ключевые слова: украинская культура, космизм, научный дискурс, отечественные ученые-естественники

The features of the articulation of the fundamental provisions of the philosophical-cultural concept cosmism in Ukrainian scientific discourse.

Key words: Ukrainian Culture, Space Art, the scientific discourse, our scientists-naturalists

На зламі століть під впливом сучасних геополітичних і соціокультурних тенденцій українське суспільство постало перед необхідністю переформатизації звичної картини світу. Проте в процесі моделювання нової світоглядної парадигми доводиться шукати відповіді на безліч складних запитань, вирішувати суперечливі завдання. Переважно це стосується державного статусу, економіко-правових відносин, соціальної стратифікації, культурних моделей, національних цінностей України. Чи не найголовнішою перепорою в сподіваннях на успішне становлення національної свідомості стала давня незавершеність модерних трансформацій в Україні, базовими принципами якої є раціоналістичний підхід до сприйняття універсуму з акцентом на дискретності його складових. Протиріччя модерністського типу були посилені на вітчизняних теренах зародками постмодерністської культурної ситуації, яка розглядає Всесвіт через поняття єдиного живого організму, «відкритої неврівноваженої термодинамічної системи з непередбачуваними особливостями функціонування та напрямками розвитку» [2, с. 184].